

ĐỀ NGĂN CHẶN VÀ ĐẨY LÙI TỆ NẠN MA TÚY Ở NƯỚC TA

HÀ KHANH

HIỆN nay, tình hình tệ nạn ma túy và hoạt động của tội phạm ma túy trên thế giới và khu vực Đông - Nam Á vẫn diễn biến rất phức tạp; tuy bước đầu đã có dấu hiệu được kiềm chế trên một số lĩnh vực. Diện tích cây có chất ma túy như thuốc phiện, cô-ca, cần sa tuy có giảm, song mỗi năm vẫn sản xuất trên 4.000 tấn thuốc phiện thô, 40.000 tấn cần sa thô và trên 800 tấn cô-ca-in cung cấp cho thị trường ma túy bất hợp pháp của thế giới. Theo ước tính, riêng trong năm 2005, có tới 485 tấn hê-rô-in được sản xuất một cách bất hợp pháp trên toàn thế giới. Châu Á vẫn dẫn đầu về sản xuất hê-rô-in và thuốc phiện.

Thực tế cho thấy, tình trạng sản xuất và buôn bán các chất ma túy tổng hợp nhóm ATS và các chất ma túy gây ảo giác vẫn tiếp tục gia tăng ở nhiều khu vực trên thế giới. Theo thống kê hàng năm của Cơ quan phòng chống tội phạm và ma túy quốc tế của Liên hợp quốc (UNODC), thị trường bán lẻ ma túy bất hợp pháp trên thế giới khoảng 320 tỉ đô la, lượng ATS trị giá 44 tỉ đô la. Trong đó Amphetamine chiếm 28 tỉ đô la, Ecstasy "thuốc lắc", bao gồm MDMA và các chất liên quan chiếm 16 tỉ đô la. Lượng ATS bị phát hiện, bắt giữ tiếp tục tăng trong những năm qua với mức bình quân khoảng từ 25 - 30 tấn/năm. Số người nghiện các chất ma túy trên thế giới vào khoảng 200 triệu đến 210 triệu người, chiếm 3,3% dân số thế giới. Độ tuổi trung bình của người nghiện vẫn có xu hướng giảm (dưới 30 tuổi chiếm 70% - 80%).

Trước những tác động của khu vực và thế giới, tình hình ma túy ở nước ta đang diễn biến rất phức tạp, khó lường. Nghị quyết Đại hội lần thứ X của Đảng đã chỉ rõ: *Tội phạm và một số tệ nạn xã hội đang có chiều hướng gia tăng...* Trong quá trình mở cửa và hội nhập, cùng với những cơ hội lớn để phát triển kinh tế, thu hút đầu tư, thì tác động của mặt trái nền kinh tế thị trường, lối sống thực dụng, coi trọng vật chất, hiểu biết pháp luật ở một số nơi còn hạn chế đã tác động mạnh mẽ đến tình hình phạm tội và tệ nạn ma túy. Trên các tuyến biên giới Tây Bắc, Bắc miền Trung đã phát hiện nhiều đường dây buôn bán, vận chuyển ma túy có quy mô xuyên quốc gia, liên quan đến nước ngoài... Lượng ma túy phát hiện, thu giữ ở 25 tỉnh biên giới chiếm gần 80% tổng số ma túy phát hiện, thu giữ trên phạm vi cả nước, chủ yếu là thuốc phiện, hê-rô-in, tân dược gây nghiện và ma túy tổng hợp.

Tuyến biên giới Tây Nam, tại các tỉnh Tây Ninh, An Giang, Kiên Giang... tội phạm ma túy đã tổ chức vận chuyển hoặc tập kết số lượng lớn hê-rô-in, ma túy tổng hợp, cần sa ở các khu vực giáp biên giới để chờ thời cơ thuận lợi đưa vào nước ta. Chúng ta đã phát hiện và ngăn chặn nhiều vụ vận chuyển ma túy với số lượng lớn như: vụ công an thị xã Rạch Giá (tỉnh Kiên Giang) triệt phá đường dây buôn bán trên 6.000 viên ma túy tổng hợp từ nước ngoài vào thành phố Hồ Chí Minh, bắt 9 đối tượng; vụ Hải quan và công an Kiên Giang bắt một đối tượng

nước ngoài vận chuyển trái phép 160.401 viên ma túy tổng hợp vào nước ta.

Ngoài tuyến đường bộ, tội phạm ma túy còn tổ chức vận chuyển ma túy qua các cảng hàng không, chuyển phát nhanh bằng con đường bưu điện với cách thức che giấu rất tinh vi. Đặc biệt đường biển đang gặp nhiều bất cập trong kiểm tra, kiểm soát để phát hiện nhiều vụ vận chuyển ma túy. Có vụ chúng còn núp dưới danh nghĩa viện trợ nhân đạo để vận chuyển một lượng lớn tân dược gây nghiện, thuốc hướng thần vào nước ta như các vụ đã bị phát hiện tại Cảng sân bay quốc tế Tân Sơn Nhất (thành phố Hồ Chí Minh), Cảng hàng không Nội Bài (Hà Nội), cửa khẩu Lao Bảo (Quảng Trị).

Trong nội địa, tuy tình hình buôn bán, vận chuyển và tổ chức sử dụng trái phép các chất ma túy đã bớt công khai, trắng trợn song vẫn còn hàng trăm đường dây buôn bán, vận chuyển, tổ chức sản xuất ma túy liên quan đến nhiều tỉnh, thành phố. Tham gia vào các hoạt động phạm tội về ma túy có các đối tượng hình sự, các đối tượng có tiền án, tiền sự về ma túy mãn hạn cải tạo, giam giữ; đối tượng đi nước ngoài làm ăn, trở về nước thâm thân, lợi dụng buôn bán, vận chuyển ma túy, đối tượng nghiện ma túy nhiễm HIV; tỷ lệ phụ nữ và số trẻ em phạm tội ngày càng nhiều. Bên cạnh số người nghiện mới, gần đây nhiều địa phương làm tốt công tác điều tra cơ bản đã đưa vào danh sách nhiều đối tượng trước đây còn sót lọt làm cho số người nghiện được thống kê tăng lên. So với năm 2000, về tổng thể số người nghiện ma túy ở các tỉnh, thành phố tăng trên 56,8% (158.428/101.036 người), bình quân mỗi năm tăng 11,3%, song tốc độ gia tăng người nghiện đã giảm dần và đến năm 2006 số người nghiện đã bắt đầu giảm đáng kể.

Người nghiện ma túy có thành phần rất đa dạng, ở khắp các địa bàn thành thị, nông thôn song chủ yếu tập trung vào nhóm có trình độ văn hóa thấp, đối tượng có tiền án, tiền sự, gái mại dâm, người không có nghề nghiệp và không có thu nhập ổn định, người trở về từ các khu vực

đào đãi vàng, sau các chuyến làm ăn tự do ở các khu vực biên giới, các thành phố lớn. Vừa nghiện ma túy, nhiều đối tượng còn trực tiếp tham gia buôn bán, vận chuyển và tổ chức trái phép ma túy để kiếm lời. Thời gian gần đây, tại một số thành phố, đô thị lớn nổi lên tình trạng thanh, thiếu niên có lối sống đua đòi, ăn chơi sa đọa, sử dụng các chất ma túy tổng hợp kích thích và gây ảo giác trong các khách sạn, nhà hàng, vũ trường, quán bar, ka-ra-ô-kê... phản ánh hiện tượng mới, lối sống tự do buông thả, sự tác động của ma túy tổng hợp từ bên ngoài vào.

Trước những diễn biến phức tạp và thách thức ngày càng gay gắt của tội phạm, tệ nạn ma túy, Chính phủ đã đề ra nhiều chủ trương, biện pháp nhằm tăng cường quản lý nhà nước trong lĩnh vực này; hoàn thiện hệ thống pháp luật để đẩy mạnh công cuộc phòng, chống ma túy. Nhiều địa phương như Hòa Bình, Vĩnh Phúc, Lạng Sơn, Thanh Hóa, Đà Nẵng, Đồng Nai, Đồng Tháp, Cần Thơ, Bình Dương... đã chọn và chỉ đạo điem, rút kinh nghiệm, sau đó nhân rộng ra các địa bàn. Công tác tuyên truyền, giáo dục, vận động nhân dân tham gia phòng, chống ma túy đã được các bộ, ngành, các tỉnh, thành phố đặc biệt quan tâm chỉ đạo và tổ chức thực hiện, đã tạo ra phong trào phòng, chống ma túy rộng khắp cả nước, thu hút nhiều lực lượng tham gia. Cùng với việc tuyên truyền của từng vùng, miền, các địa phương đã tập trung phổ biến kiến thức pháp luật, các kỹ năng phòng ngừa tệ nạn ma túy, các kinh nghiệm, mô hình hay về cai nghiện, quản lý sau cai, hỗ trợ người nghiện tái hòa nhập cộng đồng. Các hình thức tuyên truyền được áp dụng rộng rãi ở hầu hết các địa phương là: tuyên truyền trên các phương tiện thông tin đại chúng, kẻ vẽ pa nô, áp phích, phân phát tờ rơi, lồng ghép các hoạt động văn hóa, văn nghệ như "Đố vui trên truyền hình", hội trại, hái hoa dân chủ, tuyên truyền ở cơ sở thông qua các đội xung kích, nhóm đồng đảng và nhóm tiếp cận cộng đồng... Điều quan trọng là, công tác tuyên truyền phòng, chống ma túy đã trở thành phong trào thường xuyên, liên tục ở hầu hết các

địa phương với sự tham gia tích cực, hiệu quả của các cấp Hội Phụ nữ, Hội Cựu chiến binh, Hội Nông dân, tổ chức Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh, Liên đoàn Lao động, các đồn biên phòng, góp phần ngăn chặn tốc độ gia tăng người nghiện mới, làm chuyển biến tình hình ở nhiều tỉnh, thành phố.

Điều đáng mừng là, công tác xóa bỏ và thay thế cây có chất ma túy đã được nhiều địa phương tổ chức lồng ghép với các chương trình phát triển kinh tế nông nghiệp, nông thôn, định canh, định cư, xây dựng trung tâm cụm xã, hỗ trợ đồng bào đặc biệt khó khăn, trợ giá cước và Chương trình 135, 133 về xóa đói, giảm nghèo... Các tiến bộ khoa học - kỹ thuật về giống cây trồng vật nuôi đã được áp dụng tại các vùng trước đây có nhiều diện tích tái trồng cây thuốc phiện. Các giống ngô lai, lúa lai, đậu tương, cây dược liệu đã được trồng đại trà và trở thành hàng hóa xuất khẩu có giá trị kinh tế cao. Các đàn gia súc, gia cầm đã được quan tâm thay thế nguồn thu nhập từ cây thuốc phiện.

Công tác cai nghiện phục hồi cho người nghiện ma túy đã có những chuyển biến bước đầu rất quan trọng. Chất lượng và hiệu quả công tác cai nghiện phục hồi từng bước được nâng lên. Hàng nghìn người nghiện đã từ bỏ được ma túy, trở thành người có ích cho gia đình và xã hội. Hàng trăm tấm gương điển hình về cai nghiện đã xuất hiện ở hầu hết các tỉnh và thành phố, nhiều người sau cai nghiện đã trở thành chủ trang trại, nhà kinh doanh thành đạt, cán bộ nhà nước, hoặc được bầu vào hội đồng nhân dân xã, phường... Qua đúc kết kinh nghiệm đã tìm ra một số mô hình cai nghiện phù hợp với các vùng, miền, nhóm đối tượng cụ thể (mô hình "Tổ chức quản lý, dạy nghề và giải quyết việc làm cho người sau cai nghiện" tại thành phố Hồ Chí Minh và một số địa phương khác; mô hình quản lý sau cai bằng "Câu lạc bộ B93" ở Hà Nội; mô hình cai nghiện ba giai đoạn và "Công trường 06" ở Tuyên Quang và một số tỉnh miền núi phía Bắc; mô hình "Giải quyết việc làm tại chỗ cho người sau cai nghiện" của một số tỉnh như:

Ninh Bình, Thanh Hóa, mô hình cai nghiện tại cộng đồng của tỉnh Nam Định... góp phần làm giảm đáng kể tỷ lệ tái nghiện

Những nỗ lực của các cấp, các ngành và chính quyền các địa phương đã góp phần kiềm chế tệ nạn ma túy ở nhiều trường học, nhiều địa phương. Năm 2004, số học sinh, sinh viên sử dụng ma túy chỉ còn trên 600 em, giảm 61% so với năm 2000. Công tác xây dựng xã, phường, thị trấn, cơ quan, đơn vị không có người nghiện và tội phạm ma túy gắn với cuộc vận động "Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa" ở khu dân cư, tạo ra phong trào phòng, chống ma túy rộng lớn như "Gia đình văn hóa", "Khu dân cư văn hóa", "Làng văn hóa"... Ở nhiều địa phương, công tác vận động nhân dân cảm hóa, giáo dục người nghiện, người có quá trình lầm lỗi và tổ chức cho các hộ gia đình ký cam kết thực hiện các quy định về phòng, chống ma túy đã trở thành công việc thường xuyên. Sự tham gia tích cực của các tầng lớp nhân dân, các tổ chức xã hội, các tổ chức tôn giáo, góp phần vào việc ngăn chặn sự gia tăng của tệ nạn ma túy. Nhiều mô hình tốt được nhân rộng như "Khu dân cư không có tội phạm, ma túy, tệ nạn xã hội", "Gia đình không có người nghiện ma túy", "Đòng họ không có người mắc tệ nạn xã hội", "Khối phố bình yên", "Nhà trọ không có tệ nạn xã hội", xã, huyện không có ma túy... Theo thống kê của Ban Thường trực, Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, hiện nay có gần 4.000 xã, thị trấn không có tội phạm ma túy và tệ nạn ma túy, chiếm 47% tổng số xã, phường, thị trấn trong cả nước và gần 40.000 cơ quan, đơn vị được công nhận là cơ quan, đơn vị văn hóa không có ma túy, tội phạm và tệ nạn xã hội.

Từ việc xác định rõ nhiệm vụ phòng chống ma túy là trách nhiệm của toàn Đảng, toàn dân, là yếu tố quan trọng để ổn định trật tự xã hội, góp phần giữ gìn truyền thống, bản sắc văn hóa dân tộc, thúc đẩy kinh tế - xã hội phát triển, các cấp ủy, chính quyền đã nỗ lực khắc phục những khó khăn, thiếu thốn về kinh phí, nhân lực, chủ động đề ra nhiều sáng kiến, chủ trương,

giải pháp để không ngừng nâng cao hiệu quả công tác phòng, chống ma túy. Các lực lượng chuyên trách đấu tranh phòng, chống ma túy từ trung ương đến cơ sở đã từng bước lớn mạnh, sự phối hợp giữa các lực lượng ngày càng chặt chẽ hơn. Đã đánh trúng nhiều đường dây, tổ chức tội phạm ma túy lớn, triệt xóa hàng ngàn tụ điểm phức tạp, tổ chức sử dụng, buôn bán lẻ; xóa bỏ cơ bản tình trạng tái trồng cây có chất ma túy. Công tác cai nghiện phục hồi đã tìm ra một số mô hình mới, hứa hẹn khả năng giảm tỷ lệ tái nghiện, tạo niềm tin cho người nghiện và toàn xã hội.

Tuy nhiên, bên cạnh những thành công đáng khích lệ, Chương trình hành động phòng, chống ma túy trong thời gian qua còn bộc lộ một số mặt hạn chế, yếu kém. Chúng ta chưa làm giảm được từ 10% - 20% số người nghiện ma túy; chưa giải quyết cơ bản, triệt để tình trạng không có nghiện ma túy trong trường học. Bình quân số người nghiện hằng năm vẫn tăng, chỉ đến giai đoạn cuối của Chương trình mới có dấu hiệu người nghiện được kiềm chế. Số học sinh, sinh viên nghiện ma túy tuy có giảm trong một vài năm trước đây nhưng đến cuối năm 2005 lại tăng lên. Mới có 47% số xã, phường, thị trấn không có tệ nạn ma túy trong khi chỉ tiêu đề ra là 60%. Chưa ngăn chặn được tình trạng ma túy thẩm lậu từ bên ngoài. Tỷ lệ tái nghiện bình quân còn ở mức 80%, trong khi mục tiêu đề ra là 60%. Quá trình nghiên cứu thẩm định các bài thuốc y học dân tộc và các phương pháp y học khác phục vụ công tác cai nghiện ma túy triển khai chậm là khó khăn không nhỏ cho các địa phương trong việc tổ chức thực hiện nhiệm vụ cai nghiện, đặc biệt là cai nghiện tại gia đình, cộng đồng. Phong trào quần chúng phòng, chống ma túy chưa được đồng đều, triệt để, mở rộng ở các địa phương, nhiều vùng sâu, vùng xa, vùng đồng bào dân tộc phong trào còn yếu kém.

Có thể có nhiều nguyên nhân, nhưng nguyên nhân cơ bản vẫn là do tác động, ảnh hưởng của tình hình ma túy trên thế giới và trong khu vực; địa hình biên giới đường bộ, đường biên dài,

hiểm trở, rất khó khăn cho việc kiểm tra, kiểm soát và ngăn chặn ma túy từ bên ngoài, trong khi đó lực lượng chuyên trách, chủ công nòng cốt phòng, chống ma túy lại quá mỏng, đầu tư trang thiết bị còn hạn chế, dẫn đến hiệu quả phòng ngừa, đấu tranh với tội phạm ma túy ngay tại khu vực biên giới còn rất thấp. Nhiều nơi cấp ủy, chính quyền chưa thực sự quan tâm đến công tác phòng, chống ma túy, có lúc, có nơi còn xem nhẹ việc tổ chức chỉ đạo thực hiện, do đó việc triển khai các chương trình, kế hoạch còn chậm, nặng về hình thức, ít hiệu quả.

Kinh phí đầu tư cho công tác phòng, chống ma túy còn thấp, lại dàn trải cho nhiều ngành, nhiều cấp nên kém hiệu quả, nhất là ở trong các lĩnh vực phòng, chống tội phạm, cai nghiện chưa đáp ứng được yêu cầu. Tổ chức lực lượng phòng, chống ma túy chưa được đồng bộ. Ban thường trực phòng chống ma túy các tỉnh, thành phố chưa có cán bộ chuyên trách. Hầu hết cán bộ làm công tác phòng, chống tệ nạn xã hội, ma túy, mại dâm ở các cấp cơ sở đều là cán bộ kiêm nhiệm, trong khi đó chính sách phụ cấp đối với cán bộ xã, phường còn nhiều điểm chưa hợp lý hoặc rất thấp.

Để tiếp tục ngăn chặn và đẩy lùi tình hình phức tạp của tệ nạn ma túy ở nước ta hiện nay, chúng ta cần phải tổng kết, nhân rộng các mô hình, điển hình tiên tiến, phát huy những thành quả, bài học kinh nghiệm đã đạt được trong thời gian qua và thực hiện kiên quyết, đồng bộ các giải pháp sau:

Một là, coi công tác phòng, chống ma túy là một trong những nhiệm vụ trọng tâm, vừa có tính cấp bách vừa có tính lâu dài và đặt dưới sự lãnh đạo trực tiếp, toàn diện của các cấp ủy và chính quyền địa phương. Sự chỉ đạo sát sao và kiên quyết của các cấp ủy, chính quyền là yếu tố quyết định thắng lợi của cuộc đấu tranh phòng, chống ma túy.

Hai là, phối hợp chặt chẽ và đồng bộ giữa các bộ, ban, ngành, trong đó lực lượng công an giữ vai trò nòng cốt; nâng cao vai trò tham mưu của Ban thường trực phòng, chống ma túy giúp việc

cho Ban chỉ đạo các cấp. Quán triệt phương châm: lấy phòng ngừa là chính, tuyên truyền giáo dục nâng cao nhận thức là cơ bản, lấy nhân dân làm gốc, gia đình là tế bào, xã, phường, thôn, làng, bản, cơ quan, xí nghiệp, đơn vị làm điểm tựa, công an làm nòng cốt trong công tác phòng, chống tệ nạn ma túy.

Ba là, xây dựng môi trường, lối sống, đời sống văn hóa của mọi người dân ở cơ sở, thôn xóm, bản làng, cộng đồng dân cư, cơ quan, đơn vị, địa phương. Tổ chức toàn dân tích cực tham gia các hoạt động phòng, chống ma túy, tố giác tội phạm, cảm hóa người lầm lỗi và giúp đỡ họ tái hòa nhập cộng đồng. Thường xuyên tuyên truyền, phát động phong trào phòng, chống tội phạm, tệ nạn ma túy; nội dung tuyên truyền phải sát hợp với trình độ và khả năng nhận thức của người dân từng vùng miền, biện pháp tuyên truyền phải đa dạng, phong phú hơn.

Bốn là, kết hợp chặt chẽ giữa đấu tranh triệt xóa các đường dây buôn bán ma túy lớn với đấu tranh xóa bỏ các tụ điểm buôn bán, tổ chức nhỏ lẻ, theo phương châm "tiền công liên tục". Công tác cai nghiện ma túy chỉ đạt hiệu quả cao khi được kết hợp chặt chẽ với công tác phòng, chống tội phạm ma túy và thực hiện đồng bộ các hình thức cai nghiện tại gia đình, cộng đồng và cai nghiện trong các trung tâm; biết khơi dậy ý chí quyết tâm của người nghiện, kết hợp lao động, phục hồi với chăm lo, quản lý sau cai nghiện cùng việc làm trong sạch môi trường, địa bàn nơi người nghiện.

Năm là, có biện pháp bồi dưỡng, đào tạo và sử dụng hợp lý cán bộ làm công tác phòng, chống ma túy; tạo điều kiện thực tế và có chế độ chính sách đãi ngộ phù hợp, thỏa đáng với lực lượng trực tiếp thực hiện nhiệm vụ này; phải biết kết hợp nội lực và ngoại lực thành sức mạnh tổng hợp trong công tác phòng, chống ma túy. Tăng cường hợp tác quốc tế, vì không một quốc gia nào có thể giải quyết tệ nạn ma túy nếu không có sự hợp tác quốc tế; phấn đấu mạnh mẽ hơn nữa để đạt được mục tiêu đến năm 2015 không còn tệ nạn ma túy trên đất nước ta. □

Phát triển hợp tác xã...

(Tiếp theo trang 52)

đồng, tinh thần đoàn kết, tương trợ, giúp đỡ lẫn nhau giữa các xã viên hợp tác xã. Nói cách khác, nguyên tắc dân chủ, bình đẳng, công bằng, hợp tác của hợp tác xã phải dựa trên cơ sở bản chất, nguyên tắc cụ thể về tổ chức hoạt động và phân phối của hợp tác xã thì mới trở nên hiện thực, mới thực sự hấp dẫn xã viên và nhân dân. Từ những phân tích trên, xin nêu mấy kết luận sau đây:

Một là, lý luận về hợp tác xã là một khoa học; dựa trên thực tiễn phát triển của hợp tác xã một cách phong phú gần hai thế kỷ qua, do vậy có sự phát triển, thay đổi; cần được học tập, nghiên cứu một cách có hệ thống.

Hai là, các giá trị và nguyên tắc của hợp tác xã mang đậm tính đạo đức, chính trị, xã hội, tuy còn có những mặt mâu thuẫn, nhưng cần được nhận thức sâu sắc, nghiêm túc để thiết kế vào các mô hình hợp tác xã (pháp lý) cụ thể, phù hợp điều kiện cụ thể từng nước, bảo đảm các giá trị và nguyên tắc ấy có sức sống, từ đó hợp tác xã mới trở thành thể chế hoạt động có hiệu quả.

Ba là, hợp tác xã là một hình thức pháp lý về tổ chức. Vì vậy, vấn đề quan trọng và cấp bách hiện nay là nhận thức đúng bản chất hợp tác xã, xác định đúng và cụ thể mô hình hợp tác xã, định hình chuẩn về khung khổ pháp luật làm điểm tựa cho hợp tác xã ra đời và phát triển. Có như vậy hợp tác xã, phong trào hợp tác xã mới phát triển bền vững, tiến kịp đà đổi mới, có đóng góp ngày càng quan trọng và tích cực cho phát triển kinh tế - xã hội đất nước. □